

Susreti pedagoga

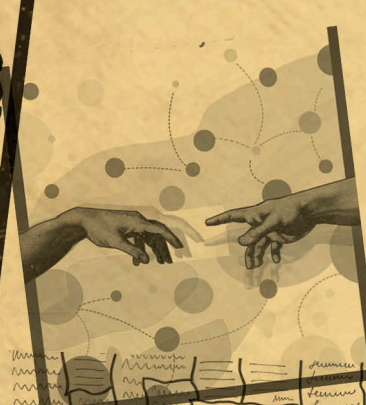
NACIONALNI NAUČNI SKUP

7. maj 2022.

OBRAZOVANJE U VREME KRIZE I KAKO DALJE

Zbornik radova

GLUVI TELEFONI

1838

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet,
Institut za pedagogiju i andragogiju
Pedagoško društvo Srbije

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup:
Obrazovanje u vreme krize i kako dalje
7. maj 2022, Beograd

Zbornik radova

Izdavači

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet,
Institut za pedagogiju i andragogiju
Čika Ljubina 18-20, Beograd

Pedagoško društvo Srbije
Terazije 26, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Miljković
Maja Vračar

Urednici

Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Doc. dr Zorica Milošević

Recenzenti saopštenja

Prof. dr Radovan Antonijević
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Emina Hebib
Prof. dr Aleksandra Ilić Rajković
Prof. dr Branislava Knežić
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Bojan Ljujić
Prof. dr Nataša Matović
Doc. dr Vladeta Milin
Doc. dr Zorica Milošević
Doc. dr Lidija Miškeljin
Doc. dr Nataša Nikolić

Prof. dr Violeta Orlović Lovren
Prof. dr Dragana Pavlović Breneselović
Prof. dr Aleksandra Pejatović
Prof. dr Katarina Popović
Prof. dr Lidija Radulović
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Prof. dr Vera Spasenović
Doc. dr Milan Stančić
Doc. dr Zorica Šaljić
Prof. dr Aleksandar Tadić
Prof. dr Jelena Vranješević

Priprema za štampu i prelom

Dosije studio, Beograd
Doc. dr Mirjana Senić Ružić

Dizajn korica

Nikola Cvetković
Studenti pedagogije

Naslovna strana Zbornika kreirana je od radova pristiglih na „Sajam ideja“. Zahvaljujemo se svima koji su se odazvali na javni poziv i dostavili vizuelna rešenja za izgled Zbornika.

Izdavanje Zbornika finansirano je sredstvima Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

ISBN 978-86-80712-45-1

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije organizovali su u okviru Susreta pedagoga nacionalni naučni skup sa temom „Obrazovanje u vreme krize i kako dalje“. Cilj skupa bio je da se analizira funkcionisanje sistema i prakse vaspitanja i obrazovanja u vreme krize i sagleda kroz različite nivoe obrazovanja i perspektive različitih učesnika vaspitno obrazovnog procesa, kako bi se razmotrilo prevazilaženje učenih teškoća.

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
7. maj 2022, Beograd

Obrazovanje u vreme krize
i kako dalje

Zbornik radova

Urednici
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Doc. dr Zorica Milošević

BEOGRAD • 2022.

Programski odbor skupa

dr Radovan Antonijević, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Miomir Despotović, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Živka Krnjaja, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Violeta Orlović Lovren, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Kristinka Ovesni, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Dragana Pavlović Breneselović, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Aleksandra Pejatović, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Vera Spasenović, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Jelena Vranješević, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Nataša Vujisić Živković, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Biljana Bodroški Spariosu, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Emina Hebib, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Aleksandra Ilić Rajković, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Nataša Matović, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Jovan Miljković, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Lidija Radulović, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Milan Stančić, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Aleksandar Tadić, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Saša Dubljanin, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Ivana Jeremić, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Vladeta Milin, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Lidija Miškeljin, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Nataša Nikolić, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Mirjana Senić Ružić, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
dr Zorica Šaljić, docent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Maja Vračar, predsednica Pedagoškog društva Srbije
Biljana Radosavljević, potpredsednica Pedagoškog društva Srbije
Nataša Stojanović, Pedagoško društvo Srbije
Nevenka Kraguljac, Pedagoško društvo Srbije

Organizacioni odbor skupa

Nevena Mitranić, asistent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Luka Nikolić, asistent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Dragana Purešević, asistent, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Ivana Pantić, istraživač-saradnik, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Jelena Stojković, istraživač-saradnik, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Jelena Sekulić, istraživač-pripravnik, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Đurđa Maksimović, doktorand, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Marija Stanišić, doktorand, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Saška Milovanović, sekretar Pedagoškog društva Srbije
Aleksa Eremija, tehnički urednik, urednik sajta Pedagoškog društva Srbije
Vesna Bogičević, Pedagoško društvo Srbije
Dušica Čolaković, Pedagoško društvo Srbije
Tijana Đokić, Pedagoško društvo Srbije
Marijana Grbić, Pedagoško društvo Srbije
Irena Mučibabić, Pedagoško društvo Srbije
Aleksandra Petković, Pedagoško društvo Srbije
Mirjana Tomić, Pedagoško društvo Srbije
Nataša Veselinović, Pedagoško društvo Srbije
Bojana Milosavljević, student master studija, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Jovana Petrović, student master studija, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Tanja Teodosić, student master studija, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
Klub studenata pedagogije, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Sadržaj

Uvodna izlaganja	8
Predrag Krstić – Svako zlo za neko dobro: Kriza i obrazovanje	9
Biljana Bodroški Spariosu – Povratak obrazovanju kao pedagoški odgovor na korona krizu	19
Mogućnosti za promenu obrazovne prakse	34
Nevena Mitranić i Živka Krnjaja – Predškolsko vaspitanje i obrazovanje u vreme krize COVID-19: Od slabosti ka transformativnom potencijalu	35
Dragana Purešević i Lidija Miškeljin – Nije stvar u tome šta je već šta može postati – Izgubljene mogućnosti i moguće prilike	42
Tatjana Marković – Preispitivanje teorijskih i praktičnih dimenzija inicijalnog obrazovanja vaspitača kroz regulisanost studentske prakse u vreme pandemije COVID-19	49
Ana Gardašević i Svetlana Mijajlović – Nesklad u participativnim ulogama dece i odraslih u dečjem vrtiću	57
Mirjana Senić Ružić – Angažovanje studenata u onlajn okruženju: Teorijski model zajednice koja istražuje	63
Danica Vasiljević Prodanović i Zagorka Markov – Opažanja studenata o kvalitetu onlajn nastave prema modelu istraživačke zajednice	71
Ivana Pantić – Izazovi roditeljstva u vreme krize	78
Iva Đolović i Tamara Injac – Kako onlajn nastava na fakultetima (ne) treba da izgleda	83
Društveni kontekst kao okvir za promenu obrazovne prakse	91
Vera Spasenović – Podrška prosvetnih vlasti školama u vreme kovid krize: očekivanja praktičara	92
Aleksandra Ilić Rajković – Medijska slika školovanja u uslovima pandemije	98
Aleksandar Tadić – O razlozima i primerenosti uniformne organizacije rada škola u vreme pandemije COVID-19	105
Zorica Šaljić – Izazovi u ostvarivanju inkluzivnog obrazovanja tokom korona krize	112
Tamara Nikolić – Šta obrazovanje jeste, a šta može da bude? Kriza kao prilika za promišljanje obrazovanja	119
Branislava Popović Čitić, Lidija Buković Branković, Marija Stojanović, Marina Kovačević Lepojević Ana Paraušić i Milica Kovačević – Nastavne prakse koje promovišu socijalno-emocionalno učenje: Korišćenje u uslovima pandemijskog obrazovanja	125
Jelena Medar i Marija Ratković – Grupni oblik nastavnog rada u uslovima pandemije COVID-19	131
Vukašin Grozdić – Digitalni jaz u vreme krize: Iskustva projekta „Digitalna ekspedicija“	138
Maša Đurišić i Nataša Duhanaj – Mišljenje roditelja o saradnji sa školom tokom pandemije COVID-19	145

Perspektive različitih učesnika obrazovne prakse	151
Radovan Antonijević – Priroda interakcije u obrazovanju na daljinu	152
Jelena Vranješević – Pravo na obrazovanje u vreme pandemije: Perspektiva dece/mladih	156
Saša Dubljanin – Ograničenja i teškoće u realizaciji onlajn nastave	162
Nataša Nikolić – Mogućnosti podsticanja samoregulacije u onlajn okruženju	168
Dobrinka Kuzmanović – Izazovi nastavnika u radu sa učenicima iz osetljivih socijalnih grupa tokom pandemije koronavirusa	173
Nina Jovanović i Tanja Topalović – Očekivanja od uloge pedagoga u toku pandemije COVID-19: Perspektiva učenika, nastavnika i uprave škole	180
Lea Gornjak, Biljana Drobnjak i Danijela Živanović – Značaj i uloga stručnih saradnika u realizaciji nastave na daljinu i nastave po kombinovanom modelu	188
Jela Stanojević – Didaktička preispitivanja iz ugla pedagoga u vreme krize	193
Ivan Davidović – Korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija u nastavi – Primer Savremene gimnazije	198
Lea Gornjak, Biljana Drobnjak, Danijela Živanović i Mirjana Sremčević – Mladi i mediji u doba krize	205
Participacija kao temelj promena obrazovne prakse	210
Nataša Matović – Participacija nastavnika u onlajn istraživanju	211
Kristinka Ovesni – Strategije profesionalnog usavršavanja nastavnika u periodu nesigurnosti i krize	218
Lidija Radulović i Luka Nikolić – Obrazovanje nastavnika u vreme krize: Šta se dešava sa socijalnom dimenzijom nastave	224
Milan Stančić – Ocenjivanje učenika tokom prve godine pandemije: Od menjanja paradigme do tehničkih rešenja	231
Aleksandra Pejatović i Dubravka Mihajlović – Obrazovanje odraslih u vreme krize – Između opstanka i daljeg razvoja	239
Violeta Orlović Lovren i Neda Čairović – Pandemija COVID-19 – Kriza i(li) prilika za preispitivanje prakse podučavanja univerzitetskih nastavnika	246
Jovan Miljković i Branka Radovanović – Jugoslovenska koncepcija delovanja u vanrednim situacijama i obrazovanje i učenje odraslih: Lekcije iz prošlosti	254
Bojan Ljujić – Tehnološka spremnost odraslih učesnika na izazove onlajn obrazovanja uslovljene pandemijom virusa COVID-19	259

IZAZOVI RODITELJSTVA U VREME KRIZE ¹

Ivana B. Pantić²
Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Apstrakt

Kriza u porodici predstavlja jedan od značajnih faktora koji može uticati na odnos roditelja i dece, što se naročito moglo videti tokom pandemije korona virusa, kada su svi članovi bili primorani da zbog zatvorenosti najviše vremena provode zajedno u krugu porodice. Zato je važno razmotriti sa kojim izazovima su se suočavali roditelji u vreme krize i da li ima promena u porodičnom funkcionisanju i odnosima između članova, koje su nastale kao posledice pandemije korona virusa. Za prevazilaženje krize, izdvojene su preporuke za adekvatno postupanje roditelja čime se istovremeno otkrivaju aspekti odnosa roditelj-dete koji mogu biti izvor problema, jer se podrška uglavnom usmerava direktno na one aspekte koji se procenjuju kao najslabiji i koji mogu predstavljati najveće izazove za roditelje.

Ključne reči: izazovi roditeljstva, porodica, kriza.

Uvod

Posebna stanja, izmenjena svakodnevnica i krizna vremena mogu dovesti do toga da ljudi čine dodatne napore kako bi ostvarivali aktivnosti koje su prethodno predstavljale rutinu, ili ono što se može nazvati „normalnost“. U odnosu na to koji činioci izazivaju promene mogu se razmotriti uzroci nastanka krize u porodici. Ukoliko promenu izaziva razvojni put koji prolazi porodica tokom svog životnog toka – tada kriza uglavnom ima unapređujući karakter, a uzroci se mogu tražiti među članovima porodice. Međutim, kriza se može desiti i zbog faktora koji spolja utiču na porodicu i dodatno usložnjavaju funkcionisanje i adekvatno ostvarivanje porodičnih uloga.

Faktori krize u porodici

Životni tok i ljudski razvoj se značajno više istražuje tokom poslednjih godina XX i u XXI veku, a povećava se broj naučnih oblasti koje šire svoja interesovanja izvan postojećih suštinskih i teorijskih granica (Elder et al., 2015). Preispitivanjem dejstva različitih činilaca koji deluju na promene u porodici, može se primetiti da se neki od

---

¹ Rad je nastao u okviru naučnoistraživačkog projekta *Čovek i društvo u vreme krize* koji finansira Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu.

² ivanapantic@hotmail.com

njih identifikuju kao unutrašnji – biološki rast i reorganizacija međusobnih odnosa članova porodice, dok su spoljašnji činioci oni koji deluju na porodicu putem interakcija koje njeni članovi ostvaruju sa okruženjem. Razlozi krize koja može nastati kao posledica razvojnog toka porodice su brojni, a mogu se pojaviti na svakom prelazu između stadijuma ukoliko članovi porodice nisu spremni da odgovore na izazove razvojne faze u koju prelaze (Rodgers & White, 2009). Porodične tranzicije, odnosno prelazi na naredni stadijum, se mogu uporediti sa procesom bifurkacije ili jednostavnije rečeno sa procesom grananja, a put kojim ide porodični razvoj bi bile samo neke od tih grana zavisno od izbora puta daljeg razvoja (White & Klein, 2008). U vremenu kada postoji neka vrsta tenzije, i najmanji pritisak može da proizvede dva moguća ishoda. Sa jedne strane, može doći do krize i slamanja pojedinca i zajednice kojoj on pripada, u ovom slučaju porodice, dok druga mogućnost može biti adekvatan odgovor na izazove i prevazilaženje problema, odnosno uspostavljanje novih načina funkcionisanja. Drugi odgovor na tešku situaciju predstavlja pozitivan efekat izazovne situacije koja je pokrenula proces adaptacije, što se može shvatiti kao napredovanje i razvoj (Kapor Stanulović, 2009). Kako bi se porodica razvijala i uspešno prevazilazila krize sa kojima se suočava neophodno je osnažiti roditelje, jer je na njima težište borbe protiv krize u porodici.

Izazovi roditeljstva u doba krize i preporuke za njihovo prevazilaženje

Pored radosti koje roditeljstvo sa sobom nosi, ono postavlja mnoga pitanja koja dolaze od roditeljske nesigurnosti u to da li će se snaći u novim situacijama i da li će ispravno proceniti šta treba da rade (Petrović, 2009). Stručnjaci različitih oblasti se bave pitanjima koja interesuju roditelje i uglavnom su okupljeni u okvirima organizacija koje mogu delovati na lokalnom, nacionalnom i internacionalnom nivou, a koje publikovanjem različitih sadržaja pokušavaju da podrže i osnaže roditelje u borbi sa izazovima roditeljstva. Društvene promene i dešavanja neretko određuju fokus tema koje se obrađuju, stoga se u poslednje vreme, u okviru velikog broja publikacija posebna pažnja usmerava na izazove sa kojima se roditelji susreću, a koji su posledica pandemije korona virusa, a takođe, i na preporuke za njihovo prevazilaženje. Neosporno je da te preporuke mogu biti veoma korisne i tokom drugih kriznih situacija sa kojima se suočava porodica, jer se odnose uglavnom na aspekte roditeljstva koji se mogu gotovo neprekidno dodatno unapređivati. UNICEF daje preporuke roditeljima za postupanje sa decom tokom krize nastale usled pandemije korona virusa, a tu se ističe kvalitet komunikacije sa decom; stvaranje plana i strukturiranosti aktivnosti u svakodnevnom životu; ohrabrivanje dece da ispolje svaku vrstu emocija, uključujući tugu i frustracije; preispitivanje dečje interpretacije informacija koje primaju; ublažavanje rasejanosti, odnosno rasipanja pažnje i praćenje sopstvenog ponašanja roditelja (UNICEF, 2021). Preporuke koje se izdvajaju i grupišu oko šest tačaka predstavljaju neku vrstu savetodavne i uvek dostupne onlajn pomoći roditeljima. Akcentovanjem određenih pitanja i davanjem preporuka za

postupanje sa decom, istovremeno se otkriva koji su izazovi i problemi sa kojima se roditelji susreću u nameri da što uspešnije ostvare svoje roditeljske uloge.

Isticanjem preporuka da roditelji treba da vode računa o kvalitetu *komunikacije* sa decom, ukazuje se na to koje polje može biti izvor problema u porodici. Od roditelja se očekuje da slušaju i razumeju decu, a naročito u situacijama kada postoji problem (Richman, 2000). Istovremeno roditelji treba da budu proaktivni i ukazuju deci na razne mehanizme preventivnog delovanja kako bi se smanjila verovatnoća da se pojavi novi problem, a ukoliko je problem već nastao, od roditelja se očekuje da pokažu inicijativu u procesu traganja za rešenjem ili načinima za sprečavanje eventualnih posledica (UNICEF, 2021).

U Americi su Li i Vord (Lee & Ward, 2020) sprovele istraživanje o efektima pandemije korona virusa na roditeljstvo, tom prilikom su roditelji dece do 12 godina izveštavali o izazovima sa kojima se susreću i na koji način bi trebalo zadovoljiti potrebe dece, jer su ostvarivala manje kontakata sa vršnjacima usled zatvaranja vrtića i škola. Preko 80% roditelja je izvestilo o tome da su oni jedini koji su brinuli o deci i starijim članovima porodice, dok je više od polovine ispitanih roditelja potvrdno odgovorilo na pitanje o uticaju socijalne izolacije na način postupanja sa decom. U prilog tome, iznosili su refleksije o promenama u procesu ostvarivanja roditeljstva. Pokazalo se da, uprkos tome što ispoljavaju toplinu i osećaju bliskost sa detetom, većina roditelja je više puta verbalno i bar jednom fizički kaznila svoje dete u toku dve nedelje koje su prethodile ispitivanju, što su procenili kao češće nego ranije. Ove promene se identifikuju kao „disciplina pandemije korona virusa“ (Lee & Ward, 2020).

Ipak, pokazalo se da su roditelji tokom izolacije provodili više vremena sa svojom decom i učestvali u zajedničkim aktivnostima više nego ranije (Lee & Ward, 2020). Prema tome, trebalo je da roditelji vode računa o planu i organizaciji svakodnevnih aktivnosti dece. Naime, deci je potrebna *strukturiranost* i uređenost rasporeda aktivnosti, kao i planirano vreme za igru i rekreaciju uz uključivanje vršnjaka što je u većoj meri bilo otežano usled sprovođenja mera izolacije i fizičke distanciranosti (UNICEF, 2021).

Kao važna preporuka izdvaja se omogućavanje deci da slobodno iskažu *emocije*, da pokažu empatiju i podršku, da im se na neki način dozvoli da se osete isfrustrirano ili tužno zbog gubitaka ili nemogućnosti da ostvare svoje želje usled ograničenja koja su nastala nastupanjem krize ili drugih problema (UNICEF, 2021). Pored omogućavanja deci da ispolje emocije, poseban izazov predstavljalo je to što su roditelji bili prinuđeni da se nose i sa ličnim emocijama i da ovladaju svojim strahovima izazvanim usled krize (American Psychological Academy, 2021).

Pružanje podrške roditeljima u procesu prevazilaženja krize treba da uključi i ispitivanje *dečje perspektive* ili diskusiju o tome kako deca interpretiraju informacije

o stanju društva u kom odrastaju. Usled velikog broja dostupnih, ali neselektovanih, informacija o korona virusu, postoji verovatnoća da do dece dođu informacije koje su same po sebi netačne ili su kompleksne, pa ih deca mogu pogrešno tumačiti. Kako sadržaji koji se plasiraju putem digitalnih tehnologija u velikoj meri utiču na decu, to postaje veoma važno pitanje za roditelje, ali i čitavo društvo. Potrebna je izuzetna posvećenost i veliki trud kako bi roditelji mogli da prate i pomognu deci u tumačenju spoljnih uticaja koji do njih dopiru putem medija (American Academy of Pediatrics, 2021). Ipak može se dogoditi da ni sami roditelji ne znaju kako da odgovore detetu, ali važno je da zajedno sa njim dođu do uvida da je neophodno preispitati određene informacije i tragati za novim relevantnim izvorima.

Kao još jedan od izazova sa kojim su se suočavali roditelji je prisustvo *difuzije pažnje* kod dece, odnosno otežana fokusiranost na izvršavanje obaveza. Roditeljima se uglavnom preporučuje da deci ostave prostora da se u momentima zabrinutosti prepuste svojim emocijama i mislima. Umesto insistiranja na usresređenosti dece na određene obaveze, preporučuje se organizovanje zajedničkih porodičnih aktivnosti kako bi spontano došlo do svesne uključenosti dece, a smanjila usmerenost na digitalne tehnologije. Deca inače koriste digitalne tehnologije, ali su ih još češće koristila u svrhu ispunjenja viška slobodnog vremena tokom perioda socijalne distanciranosti usled pandemije korona virusa (UNICEF, 2021).

Kao posebna preporuka, ali i izazov za roditelje, može se izdvojiti *kontrola nad sopstvenim ponašanjem*, sa akcentom na to da bi trebalo da pokušaju da kontrolišu svoje emocije i što više prikriju svoje eventualne strahove kada su u interakciji sa decom, jer oni za decu predstavljaju izvor sigurnosti (UNICEF, 2021). Ipak, normalno je da su roditelji tokom perioda zatvorenosti bili uplašeni ili frustrirani, jer se uglavnom izgubila granica između poslovnog i privatnog života ili je bar postala nejasna, dok se školski zadaci njihove dece nisu mnogo razlikovali od domaćih, a sve to se uglavnom odvijalo u zajedničkom prostoru porodičnog doma (American Psychological Academy, 2021).

Zaključak

Život u periodu pandemije korona virusa je stvorio izazove na svim društvenim poljima i svim aspektima savremenog života, pa tako i u porodici i u procesu ostvarivanja roditeljske uloge. Roditelji se inače susreću sa mnogobrojnim izazovima u procesu vaspitanja i odgajanja dece, a pandemija korona virusa je tu ulogu učinila još složenijom. Nakon perioda socijalne izolovanosti porodice od okruženja imamo priliku da razmotrimo važnost i snagu porodice, ali i veličinu odgovornosti roditelja koji su bili prinuđeni da se istovremeno bave sopstvenim poslovnim obavezama i obrazovnim potrebama svoje dece, kao i brojnim drugim izazovima. U cilju prevazilaženja izazova roditeljstva kreiraju se različiti sadržaji koji su dostupni putem digitalnih tehnologija u vidu nepresušnog izvora informacija o samom roditeljstvu i pandemiji korona virusa. Sa druge strane, to istovremeno može predstavljati još jedan,

dotadni izazov, jer zahteva selektovanje informacija na osnovu kriterijuma koji mogu biti vrlo relativni.

Kada se piše i govori o krizi izazvanoj pandemijom korona virusa može se primetiti da su na površinu isplivale skrivene slabosti procesa vaspitanja i odgajanja dece. Neosporno je da roditelji u tom procesu ostvaruju ogroman uticaj na decu, zato je važno insistirati na njihovom osnaživanju. Osnaživanjem roditelja za adekvatno postupanje sa decom, ostvaruju se nematerijalna ulaganja u roditeljske potencijale, a na taj način se investira u kapacitet društva za prevazilaženje krize.

Literatura

- American Academy of Pediatrics (2021). *5 Unhealthy Ways Digital Ads May Be Targeting Your Child*. USA: American Academy of Pediatrics. Preuzeto sa <https://www.healthychildren.org/English/family-life/Media/Pages/5-Unhealthy-Ways-Digital-Ads-May-Be-Targeting-Your-Child.aspx?fbclid=IwARojtakseYOxMS1FxWlIVYlBZGHpr5qRhrKmqds7Rf4iiqf4aStlcNdNhes>
- American Psychological Academy (2020). *Seven crucial research findings that can help people deal with COVID-19*. USA: American Psychological Academy. Preuzeto sa https://www.apa.org/news/apa/2020/covid-19-research-findings?fbclid=IwARowBMg01_Y3HTtpMI8hJN5DTelF_CuSURXPylD2MJghUOF4Kgv3kQdF1YU
- Elder, G. H., Shanahan, M. J., & Jennings, J. A. (2015). Human Development in Time and Place. In R. M. Lerner (Ed.), *Child Psychology And Developmental Science* (pp. 1-49). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Kapor Stanulović, N. (ur.), (2009). *Efekti tranzicije na porodične i profesionalne životne procese* (str. 11-14). Novi Pazar: Državni Univerzitet u Novom Pazaru.
- Lee, S. J., & Ward, K. P. (2020). *Stress and parenting during the coronavirus pandemic*. Preuzeto sa Research Brief. https://www.parentingincontext.org/uploads/8/1/3/1/81318622/research_brief_stress_and_parenting_during_the_coronavirus_pandemic_final.pdf
- Petrović, O. (ur.), (2009). *Pametna knjiga za mamu i tatu: Osnovne poruke za roditelje male dece (od rođenja do navršene treće godine života)*. Beograd: UNICEF.
- Richman, N. (2000). *Communicating with children - Helping children in distress*. London: Save children.
- Rodgers, R., & White J. (2009). Family Development Theory. In P. Boss et al. (Eds.), *Sourcebook of Family Theories and Methods* (pp. 225-257). New York: Springer.
- UNICEF (2021). *6 ways parents can support their kids through the COVID-19 outbreak*. New York: UNICEF. Preuzeto sa <https://www.unicef.org/coronavirus/6-ways-parents-can-support-their-kids-through-coronavirus-covid-19>
- White, J. M., & Klein, D. M. (2008). *Family Theories*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore: Sage Publications.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

616.98:587.834]: 37.091(082)(0.034.2)
37.091:004(082)(0.034.2)
37.018.43.004(082)(0.034.2)
371.68/.69(082)(0.034.2)
37.091.3(082)(0.034.2)

НАЦИОНАЛНИ НАУЧНИ СКУП СУСРЕТИ ПЕДАГОГА (2022 ; БЕОГРАД)
Образовање у време кризе и како даље [Електронски извор] : зборник радова / Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 7. мај 2022, Београд ; уредници Živka Krnjaja, Mirjana Senić Ružić, Zorica Milošević. – Београд : Филозофски факултет Универзитета, Институт за педагогiju и андрагогiju : Педагошко друштво Србије, 2022 (Београд : Институт за педагогiju и андрагогiju). – 1 USB флеш меморија ; 8 x 12 x 1 cm

Sistemske zahtevi: Nisu navedeni. – Nasl. sa naslovnog ekrana. – Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80712-45-1 (IZPIA)

- а) Пандемија – Образовање – Зборници
- б) Информациона технологија – Образовање – Зборници
- в) Настава – Методе – Зборници
- г) Електронско учење – Зборници
- д) Учење на даљину – Зборници
- ђ) Наставна средства – Зборници

COBISS.SR-ID 62675209